

[Avaleht](#) > ... > [Perekonnaasjad Ja Pärimine](#) > [Abielu Lahutamine Ja Kooselu Lõpetamine](#) > [Scotland](#)

Abielu lahutamine ja kooselu lõpetamine

Sisu koostaja:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

Šotimaa

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Šotimaal tuleb abielu lahutamist taotleda kohtu kaudu. Kohus võib abielu lahutada üksnes juhul, kui tehakse kindlaks järgmine:

- abielu on pöördumatult lõppenud; või
- ühele abikaasadest on pärast abielu sõlmimise kuupäeva väljastatud ajutine sootunnustamise tõend 2004. aasta sootunnustamise seaduse alusel.

Abielu pöördumatu lõppemisega on tegemist juhul, kui tehakse kindlaks, et eksisteerib vähemalt üks asjaolu küsimusele nr 2 antud vastuses loetletud neljast asjaolust.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Vt eespool küsimusele nr 1 antud vastus. Abielu on pöördumatult lõppenud, kui tehakse kindlaks üks järgmistest asjaoludest:

- kostja on toime pannud abielurikkumise;
- kostja on käitunud ebamõistlikult;
- pooled ei ole elanud koos ühe aasta jooksul (sellele saab tugineda teise abikaasa nõusolekul);
- pooled ei ole elanud koos kahe aasta jooksul.

Teatavate kahte viimatinimetatud kategooriasse kuuluvate asjade puhul on võimalik kasutada lihtsustatud menetlust.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Õigusaktid ei sisalda mingeid erisätteid endiste abikaasade vaheliste suhete kohta. Mõlemal abikaasal on abielu sõlmimisel õigus säilitada oma perekonnanimi. Sarnaselt on neil pärast lahutust õigus säilitada abikaasa perekonnanimi.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

1985. aasta perekonnaseaduses (Šotimaa) on sätestatud abieluvara jagamine lahutuse korral. Abieluvara on üldiselt kogu vara, mille abikaasad on abielu kestel soetanud, samuti enne abielu sõlmimist soetatud vara, mida kasutatakse abikaasade ühise koduna või selle kodu sisustamiseks. Abieluvara hulka ei loeta muud enne abielu sõlmimist soetatud vara, ühe abikaasa poolt pärast kooselu lõppu soetatud vara või kolmanda isiku poolt abielu ajal pärandatud või kingitud vara.

Kumbki abikaasadest võib pöörduda kohtu poole, et saada 1985. aasta seaduse kohane kohtuotsus. Kohus võib teha otsuseid rahaliste maksete tegemise, vara üleandmise või korrapäraste maksete tegemise kohta, pensionide ja pensionihüvitisega seotud otsuseid ning muid kaasnevaid otsuseid.

Otsuse tegemisel peab kohus juhinduma järgmistest põhimõtetest.

- Abieluvara tuleb selle netoväärtuse alusel jagada õiglaselt.
- Kohus võtab arvesse majanduslikku eelist, mida kumbki pool sai teise poole panuse tulemusena, ja majanduslikku kahju, mida kumbki pool kandis teise poole või perekonna huvides. Panus võib olla mitterahaline ja hõlmata eelkõige kodu või perekonna eest hoolitsemist; panus võib olla ka rahaline.
- Abielust sündinud alla 16aastase lapse eest hoolitsemisega seotud majanduslikku koormat peaksid mõlemad pooled jagama õiglaselt.
- Sellele abikaasale, kes on olnud olulisel määral rahaliselt sõltuv teisest abikaasast, tuleks ette näha elatis, mis kompenseeriks talle senise toetuse saamata jäämise. Sellise elatise võib välja mõista kuni kolmeks aastaks.
- Kui lahutusmenetluse pool kannab abielu lahutamise tulemusena tõenäoliselt tõsist rahalist kahju, tuleks talle mõistlikuks ajaks ette näha mõistlik elatis, mis aitaks tal raskustega toime tulla.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Nagu on märgitud küsimusele nr 3.2 antud vastuses, tuleks abielust sündinud lapse eest hoolitsemisega seotud majanduslik koorem jagada õiglaselt. Vt ka [Euroopa Justiitsvärgustiku Šotimaad käsitlev teabeleht vanemliku vastutuse kohta](#).

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Vt [Euroopa Justiitsvärgustiku Šotimaad käsitlev teabeleht elatisnõuete kohta](#).

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu” igapäevaelus?

Šotimaal võib kohus 1976. aasta lahutusseaduse (Šotimaa) (Divorce (Scotland) Act 1976) alusel teha kohtumääruse lahuselu võimaldamise kohta. Seda nimetatakse kohtulikuks lahuseluks. Seda võimalust saavad kasutada abikaasad, kes ei soovi abielu lahutada, kuid soovivad lõpetada oma kooselu. Sellisel juhul jääb abielu jõusse ja abikaasad peavad jätkama teineteise ülalpidamist, s.t nad peavad teineteist endiselt rahaliselt toetama nagu iga teine abielupaar.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Kohtuliku lahuselu eeltingimused on samasugused nagu abielu lahutamise puhul. Vt küsimusele nr 1 antud vastus.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Vt küsimusele nr 4 antud vastus. Oluline on märkida, et kohtulik lahuselu ei takista lahus elavatel abikaasadel esitada avaldust abielu lahutamiseks.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine” igapäevaelus?

Šotimaa õiguses ei kasutata õigusmõistet „abielu kehtetuks tunnistama”. Siiski võib mis tahes huvitatud isik juhul, kui Šotimaal sõlmitud abielu on tühine, pöörduda kohtu poole, et kohus teeks abielu kehtetuks tunnistamise otsuse. Sellisel juhul loetakse, et abielu ei ole enamiku asjaoludega seoses kunagi eksisteerinud. Šotimaal loetakse abielu tühiseks järgmistel juhtudel:

- üks pool oli abielu sõlmimise ajal alla 16aastane;
- pooled on liiga lähedastes sugulussuhetes – keelatud sugulusastmed on sätestatud 1977. aasta abieluseaduse (Šotimaa) 1. lisas;
- vähemalt üks pool oli juba abielus;
- vähemalt üks pool ei olnud suuteline tegema oma tegelikku tahteavaldust abielu sõlmimiseks;

- see isik, kes oli suuteline tegema oma tegelikku tahteavaldust abielu sõlmimiseks, tegi seda üksnes sunni või eksimuse ajal.

Suhteliselt tühine abielu on jõus seni, kuni üks abikaasadest esitab avalduse abielu kehtetuks tunnistamiseks. Abielu saab olla suhteliselt tühine üksnes selle alusel, et üks abikaasadest oli abielu sõlmimise ajal alaliselt ja paranematult impotent.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Iga huvitatud isik võib pöörduda kohtu poole, et kohus tunnistaks tühise abielu kehtetuks, ning üks abikaasadest võib pöörduda kohtu poole suhteliselt tühise abielu kehtetuks tunnistamiseks. Vt küsimusele nr 7 antud vastus tühiste ja suhteliselt tühiste abielude kohta.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Tühist abielu käsitatakse nii, nagu see poleks kunagi eksisteerinud, mistõttu ei pruugi olla vaja taotleda kohtu otsust abielu kehtetuks tunnistamise kohta. Kui kohus teeb otsuse abielu kehtetuks tunnistamise kohta, võib ta samuti teha otsuseid tühise abielu poolte vaheliste rahaliste suhete kohta. Ka suhteliselt tühist abielu käsitatakse kui abielu, mis ei ole kunagi eksisteerinud, kui kohus teeb abielu kehtetuks tunnistamise otsuse.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Vabatahtlik organisatsioon [Relationships Scotland](#), mida toetab rahaliselt Šotimaa valitsus, pakub neile abielupaaridele, kes on otsustanud oma abielu lahutada või asuda lahus elama, perelepitust kohalike teenistuste võrgustiku kaudu. Lepitus toimub vabatahtlikkuse alusel ja võib aidata abikaasadel leida ühist lahendust praktilistele probleemidele. Paarisuhte nõustajad on samuti kättesaadavad abikaasade või üksikisikute jaoks, kes kogevad suhtega seotud raskusi. Asjakohase nõu ja toetuse pakkumine perekondadele võib neil aidata vältida selliste sammude astumist, mis võivad viia kohtuvaidluseni.

Perelepitust on võimalik saada ka akrediteeritud perekonnaõiguse advokaatide-lepitajate ([Comprehensive Accredited Lawyer Mediators – CALM](#)) kaudu.

Muud võimalused hõlmavad kollaboratiivset menetlust ja vahekohtumenetlust: [Flags Scotland](#)

Õiguslikult siduv kohtuväline kokkulepe on võimalik registreerida [Šotimaa Registrate Ameti](#) (Registers of Scotland) tehingute registris (Books of Council and Session).

[Šotimaa valitsus](#) on koostanud vanematele mõeldud nädiskokkuleppe (Parenting Agreement for Scotland). Selle abivahendi abil saavad vanemad leppida kokku selles, mis on nende laste jaoks parim siis, kui vanemate suhe peaks lõppema.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Abielu lahutamine / lahuselu

i. Abielu lahutamise või lahuselu avalduse saab esitada kas Edinburghis asuvalle sessioonikohtule (Court of Session) või ühele kohalikule šerifikohtule (Sheriff Court). [Šotimaa kohtute ja tribunalide ameti](#) (Scottish Courts and Tribunals Service) veebisaidil on avaldatud kaart, kus on esitatud kohtute asukohad ning loetletud nende aadressid ja kontaktandmed.

ii. Kohtu valik sõltub isiklikest eelistustest. Sessioonikohtu poole pöördumiseks peab asi kuuluma Šotimaa kohtualluvusse. Šerifikohtu poole pöördumiseks peab olema võimalik kindlaks teha, et asi kuulub selle šerifiringkonna pädevusse, kus asjaomane kohus geograafiliselt asub. Kohtualluvus sõltub elukohast või alalisest asukohast. Alalise asukohaga on tegemist juhul, kui isik käsitab konkreetset kohta Šotimaal oma koduna ning ta

kavatseb prognoositavas tulevikus seal alaliselt elada.

iii. Šotimaal on kaks eri liiki avaldust abielu lahutamiseks.

iv. Kui abielu lahutamise põhjuseks on asjaolu, et abikaasad ei ole elanud koos ühe aasta jooksul, ja kostja on avaldusega nõus, või asjaolu, et abikaasad ei ole elanud koos kaks aastat, ja kostja nõusolekut ei ole võimalik saada, saab kasutada lihtsustatud menetlust. Seda saab kasutada üksnes järgmistel juhtudel:

- üheski teises kohtus ei ole pooleli ühtegi menetlust, mis võiks mõjutada abielu lõpetamist;
- ei ole abielust sündinud alla 16aastaseid lapsi;
- kumbki pool ei ole esitanud avaldust abielu lahutamise korral makstava elatise määramiseks; ning
- kumbki abikaasa ei kannata vaimsete häirete all.

v. Abielu lahutamise avalduse saavad pooled lihtsustatud menetlust kasutades esitada ilma õigusnõustaja abita. Seda liiki avaldus on seotud n-ö „tee ise“-tüüpi lahutusega (do-it-yourself divorce). Juhendmaterjal ja vormid on kättesaadavad [Šotimaa kohtute ja tribunalide ameti](#) veebisaidil.

vi. Teist, tavapäraselt liiki avaldus abielu lahutamiseks või lahuse lu alustamiseks tuleb esitada hagiavaldusena kas sessioonikohtule (summons) või šerifikohtule (initial writ). Kummaski kohtus on kehtestatud oma eeskirjad, milles kirjeldatakse asjakohase avalduse vorminõudeid. [Šotimaa kohtute ja tribunalide ameti](#) veebisaidil eeskirju (rules) käsitlevas osas Perekonnaasjad on reguleeritud sessioonikohtu eeskirjade 49. peatükiga ja šerifikohtu tavapäraselt tsiviilkohtumenetlust käsitlevate eeskirjade 33. peatükiga.

Abielu kehtetuks tunnistamine

vii. Abielu tühiseks (kehtetuks) tunnistamise avaldus tuleb esitada kohtule.

Formaalsused ja nõutavad dokumendid

viii. Igas kohtus tuleb teil tasuda riigilõiv menetluse algatamise eest. Peale selle lisanduvad tõenäoliselt tasud ka menetluse hilisemates etappides. Kui teile antakse menetlusabi või kui te saate riigilt teatavaid toetusi, võib teil olla õigus taotleda vabastust tasude maksmisest. Tasude maksmisest vabastamise avaldus on kättesaadav [Šotimaa kohtute ja tribunalide ameti](#) veebisaidil abielu lahutamist käsitlevas osas.

ix. Koos abielu lahutamise, lahuse lu või abielu tühiseks (kehtetuks) tunnistamise avaldusega tuleb esitada abielutunnistus.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Abielu lahutamist käsitlevates asjades on võimalik saada nõustamist ja abi, kui isiku rahaline olukord vastab tavapärastele õigusnormides sätestatud tingimustele. Tsiviilasjades antav menetlusabi on kättesaadav ka abielu lahutamise seotud asjades, välja arvatud lihtsustatud menetluse alusel toimuva lahutuse puhul. Selleks tuleb kontrollida nii isiku abikõlblikkust tulenevalt tema rahalisest olukorrast, abi andmise mõistlikkust ja küllaldast alust. Lisateabe saamiseks abikõlblikkuse kriteeriumide kohta võtke ühendust [Šotimaa Õigusabi Ametiga](#) (Scottish Legal Aid Board – SLAB).

13 Kas abielulahutuse, lahuse lu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

i. Abielu lahutamist käsitleva otsuse, mille on teinud šerifikohus lihtsustatud menetluse alusel, saab kirjalikult edasi kaevata 14 päeva jooksul otsuse tegemise kuupäevast.

ii. Abielu lahutamist käsitlevat otsust, mille on teinud sessioonikohus lihtsustatud menetluse alusel, ei saa edasi kaevata ning selle otsuse tühistamiseks tuleks esitada asjaomasele kohtule tühistamishagi (action of reduction).

iii. Muud (tavapäraselt) liiki menetluse alusel tehtud šerifikohtu otsuse abielu lahutamise või lahuse lu kohta saab edasi kaevata 14 päeva jooksul otsuse tegemise kuupäevast. Abielu lahutamist, lahuse lu või abielu tühiseks (kehtetuks) tunnistamise otsused, mille on teinud sessioonikohus, võib vaidlustada (edasi kaevata) 21 päeva jooksul alates otsuse tegemisest.

14 Milline on abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Abielu lahutamist, lahuselu ja abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevate otsuste tunnustamise suhtes kohaldatakse üldiselt Brüsseli IIa määrust ehk nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrust (EÜ) nr 2201/2003. Kõnealuse määruse artiklis 21 on sätestatud tunnustamise alused.

- i. Ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsust tunnustatakse teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse järgimist nõudmata.
- ii. Eelkõige, ilma et see piiraks lõike 3 kohaldamist, ei nõuta erimenetluse järgimist liikmesriigi perekonnaseisuregistrite ajakohastamise puhul, mille aluseks on abielulahutust, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlev kohtuotsus, mis on tehtud teises liikmesriigis ja mida ei ole selle liikmesriigi õiguse kohaselt võimalik edasi kaevata.
- iii. Iga huvitatud osapool võib taotleda sessioonikohtu otsust, et kohtuotsust tunnustataks või ei tunnustataks.
- iv. Kui kohtuotsuse tunnustamise küsimus tõstatatakse liikmesriigi kohtus arutatava asja käigus, võib kõnealune kohus selle küsimuse otsustada.

Šotimaal on nüüd lubatud samasooliste abielud. Kuna puudub selgus selles, kas Brüsseli IIa määrust kohaldatakse samasooliste abielude suhtes, nähti sarnaselt Brüsseli IIa määrusele muude liikmesriikide kohtuotsuste tunnustamise kohta. Asjaomased sätted leiab Abielu (samasoolised paarid) (kohtualluvus ja kohtuotsuste tunnustamine) (Šotimaa) käsitlevas 2014. aasta määrustest (Marriage (Same Sex Couples) (Jurisdiction and Recognition of Judgments) (Scotland) Regulations 2014) (SSI 2014 nr. 362).

Kui kohtumäärus ei kuulu Brüsseli IIa määruse või sarnaste õigusaktide kohaldamisalasse ja seda ei saa nende alusel tunnustada, kohaldatakse 1986. aasta perekonnaseaduse II osa, eriti artiklit 46. Nimetatud artikli kohase tunnustamise alused on järgmised.

1. Abielu lahutamist, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevat välisriigi otsust, mis on tehtud kohtumenetluse tulemusena, tunnustatakse järgmistel juhtudel:

a. abielu lahutamist, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlev otsus on kehtiv selle riigi õigusaktide alusel, kus otsus tehti; ning

b. menetluse alustamise ajal oli täidetud üks järgmistest tingimustest:

i. ühe abikaasa alaline elukoht oli selles riigis, kus tehti abielu lahutamist, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlev otsus; või

ii. ühe abikaasa alaline asukoht oli selles riigis; või

iii. üks abikaasadest oli selle riigi kodanik.

2. Abielu lahutamist, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevat välisriigi otsust, mis on tehtud muul viisil kui kohtumenetluse tulemusena, tunnustatakse järgmistel juhtudel:

a. abielu lahutamist, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlev otsus on kehtiv selle riigi õigusaktide alusel, kus otsus tehti;

b. abielu lahutamise kuupäeval oli täidetud üks järgmistest tingimustest:

i. mõlema abikaasa alaline asukoht oli selles riigis; või

ii. ühe abikaasa alaline asukoht oli selles riigis ja teise abikaasa alaline asukoht oli riigis, kelle õigusnormide alusel tunnustatakse abielu lahutamist, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist käsitleva otsuse kehtivust; ning

c. kummagi abikaasa alaline elukoht ei olnud Ühendkuningriigis nimetatud kuupäevale vahetult eelnenud ühe aasta jooksul.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Abielu lahutamist, lahuselu ja abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevate määruste tunnustamise suhtes kohaldatakse üldiselt Brüsseli IIa määrust ehk nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrust (EÜ) nr 2201/2003. Selle kohta vt küsimusele nr 14 antud vastus.

Tunnustamise või tunnustamata jätmise otsuse saamiseks võib pöörduda sessioonikohtu või šerifikohtu poole.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Kui Šotimaa kohtud otsustavad, et asi kuulub nende pädevusse, kohaldavad nad üldjuhul Šotimaa õigust.

Lingid

[Šotimaa kohtute ja tribunalide amet](#)

[Šotimaa Õigusabi Amet](#)

[Šotimaa valitsus](#)

See veebileht on osa portaalist „[Teie Euroopa](#)“.

Sooviksime teilt [tagasisidet](#) selle kohta, kui kasulikuks peate sellel esitatud teavet.

Viimati uuendatud: 09/02/2022

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.